

Lhotecká 7, 143 01 Praha 12
Adresa pro doručování:
PO BOX 110, 143 00 Praha 4

tel.: 974 827 118
fax: 974 827 280
e-mail: podatelna@suz.cz
ID schránky: 7ruiypv

V Praze dne 26.3.2015

Vaše č. j.:
Naše č. j.: UT-07309/2015
Naše sp. zn.: UT-04041/2015/04
Počet listů: 8
Počet příloh

Kancelář veřejného ochránce práv
Brno, Údolní 658/39
602 00

Vyjádření ke zprávě ze systematické návštěvy zařízení pro zajištění cizinců Bělá pod Bezdězem

Vážená veřejná ochránkyně práv,

dne 20. února t.r. jsem obdržel zprávu ze systematické návštěvy zařízení pro zajištění cizinců Bělá pod Bezdězem, která proběhla ve dnech 13. – 14. října 2014.

V souladu s Vaším požadavkem Vám níže zasílám své vyjádření k těm částem, které se týkají Správy uprchlických zařízení MV (dále též Správa).

Na úvod Vám sděluji, že s Vámi zásadně nesouhlasím v tom, že výkon zajištění cizinců dosahuje intenzity špatného zacházení. Standardy, které byly v minulých letech - provozovatelem Správou uprchlických zařízení MV v zařízení pro zajištění cizinců zavedeny a průběžně vždy ve prospěch zajištěných (či ubytovaných) cizinců upravovány byly a jsou průběžně hodnoceny ministerstvem vnitra, které provádí dozor nad dodržováním zákona ve vztahu k zajištěným cizincům, přičemž v jeho závěrech nikdy takové negativní hodnocení nebylo vyřčeno. Vy i Vaši kolegové jistě dobře víte, že podmínky v zařízení pro zajištění cizinců byly v minulosti posuzovány a hodnoceny i Vašimi předchůdci. Co zásadního se v pohledu a praxi Vámi řízeného úřadu změnilo, že podmínky, které dnes nejsou horší než při minulých kontrolách a návštěvách, jsou dnes veřejným ochráncem práv hodnoceny jako špatné zacházení?

Co dalšího lze od úřadu veřejného ochránce práv očekávat, jestliže jsme vlastními opatřeními a ve spolupráci s tímtež úřadem veřejného ochránce práv dospěli ke změnám ve prospěch zajištěných cizinců, ty byly hodnoceny jako vyhovující, Správě uprchlických zařízení MV dávaly v určitém smyslu pocit stability v jejím dalším směřování a dosažený stav je nyní hodnocen jako nevyhovující?

Pokud úřad veřejného ochránce práv změnil svůj pohled v posuzování a hodnocení podmínek o 180 stupňů, možná mohl před neohlášenou systematickou návštěvu iniciovat pracovní setkání, na němž nás mohl seznámit se změnou své dosavadní praxe a kde mohlo dojít k diskusi.

Správa uprchlických zařízení MV není a nechce být organizací, která se zastaví v určité fázi vývoje, proto jsme si – bez ohledu na systematickou návštěvu a zprávu z této návštěvy – připravovali některé změny, které jsme bohužel s ohledem na vysokou obsazenost zařízení pro zajištění cizinců nemohly začít uvádět do praxe a které se nyní částečně protknou s doporučením uvedeným ve zprávě z návštěvy.

Před samotným vyjádřením k jednotlivým částem zprávy z návštěvy ještě upozornění na nepřesnost o výši nákladů za ubytování a stravu (viz str. 4 poslední odstavec). Ta dle vyhlášky č. 447/2005 Sb. činí 112,- Kč na osobu a den za stravu a 130,- Kč na osobu a den za ubytování.

Část 1 – Podmínky pro pobyt rodin s dětmi

Kapitola „Prostředí“

V zájmu korektního popisu stavu je žádoucí uvést, že se areál zařízení pro zajištění cizinců nachází cca 4,5 km od centra města Bělá pod Bezdězem. Policie zajišťuje vnější ostrahu části s mírným režimem (a část s přísným režimem zajištění), tento úkol vyplývá ze zákona o pobytu cizinců, ostrahu zajišťuje proto, že v zařízení jsou umístěni zajištění cizinci (ne proto, že jsou tam ubytovány děti), děti do přímého kontaktu s policií v zásadě nepřicházejí. Tzv. stálý dozor soukromé bezpečnostní služby spočívá v tom, že jsou její zaměstnanci přítomni ve vycházkovém prostoru a na každém patře ubytovací místnosti, pohyb po areálu za doprovodu zaměstnanců soukromé bezpečnostní služby znamená doprovod jen mezi objekty, které nejsou součástí jednoho vycházkového prostoru. Navíc soukromá bezpečnostní agentura působí v zařízení pro zajištění cizinců zejména preventivně, podílí se na organizaci vnitřní bezpečnosti, chrání majetek zařízení. Je vcelku logické, že jsou její zaměstnanci oblečení ve stejnokroji, společný s uniformou ozbrojeného bezpečnostního sboru je pouze název – uniforma, stejnokroj. Plot s ostnatým drátem nerozděluje všechny sektory uvnitř areálu, např. sousední vycházkové prostory ubytoven A a B takto odděleny nejsou.

Kapitola „Ubytování“

V zájmu korektního popisu stavu je vhodné doplnit, že pro děti jsou k dispozici dřevěné postele, ty jsou rodinám nabízeny, preferují však stávající železné postele, které přesouvají k sobě a vytvářejí větší prostor na spaní.

Kapitola „Strava“

Ano, je pravdou, že strava je vydávána třikrát denně, ale bylo by korektní dodat, že dopolední a odpolední svačinka pro děti je vydávána současně se snídaní či obědem. Potvrzuji, že kukuřičné lupínky nejsou součástí vzorového nabídkového listu, není však pravda, že by se jednalo o položku, kterou není možné v rámci nákupu pořídit. Pravděpodobně se jednalo o situaci, kdy takový požadavek klienti ani neuplatnili, protože v řadě jiných případů jsou nákupy mimo standardní nabídkový list vedoucím zařízení povoleny.

Kapitola „Aktivity“

Není pravdou, že areál neposkytuje zázemí pro venkovní aktivity dětí. V prostoru dětského centra takové jsou. Dětem jsou k dispozici odřáždla a mnohé další vybavení, takže zmínka o neexistenci trampolínky či nafukovacího bazénku (který v zařízení byl, ale klienti ho zničili) je zcela účelová.

K jednotlivým doporučením:

1.2. Umožnit rodinám s dětmi uzamykat si své pokoje.

Doporučení neakceptuji. Rodiny s dětmi jsou standardně ubytovávány odděleně od samotných mužů. Zaměstnanci Správy i soukromé bezpečnostní služby soukromí ubytovaných klientů respektují, na pokoje svévolně nevstupují, z dřívějšího podnětu veřejného ochrance práv je klientům vydáván visací zámek, aby si mohli své osobní věci zamykat v šatní skřínce.

1.3. Poskytovat všem dětem pobývajícím v zařízení včetně presumovaných nezletilců bez doprovodu, stravu odpovídající zásadám správné výživy a potřebám dětí, a to minimálně pětkrát denně.

Doporučení je v souladu se zákonem o pobytu cizinců již řadu let plněno, tzn. všechny děti dostávají stravu pětkrát denně, dopolední a odpolední svačina je vydávána vždy společně s hlavním jídlem, tj. snídaní, resp. obědem, což lze doložit výdejkou potravin ze skladu. Stravu připravujeme dle ustálených receptur a odpovídá normám pro tento druh stravování. Nicméně souhlasím s Vámi, že svačiny by mohly být pestřejší, což však bude znamenat zvýšení stravovacího limitu s dopadem do veřejného rozpočtu. Předpokládám, že změna by mohla nastat od 1. dubna 2015. Navíc byla s okamžitou platností svačina zvýrazněna v jídelním lístku.

1.4. Zvýšit množství vydávaných základních hygienických prostředků pro děti (např. pleny, krém proti opruzeninám).

Již na počátku letošního roku jsme prováděli revizi vnitřního předpisu, který upravuje poskytování základních hygienických prostředků ve všech našich zařízeních. Od 1. května 2015 nastane změna, která zohlední i Vaše doporučení. Doporučení tedy bude plněno.

1.5. Zajistit vybavení pro venkovní aktivity dětí.

I toto je záležitost, kterou jsme na počátku roku 2015 – při projednávání rozpočtu – posuzovali. Ve vycházkovém prostoru ubytovny „A“, která je standardně určena pro ubytování rodin a dětí, resp. pro nezletilé bez doprovodu, budou instalovány dětské herní prvky. Ve vycházkových prostorech ubytoven A i B budou dále instalovány venkovní lavičky. Vše plánujeme uskutečnit do 30.6.2015. I toto Vaše doporučení bude tudíž plněno.

1.6. Umožnit dětem častěji využívat dětské centrum a nabídnout jim další aktivity.

Problémem je, že dětské centrum je umístěno v samostatném objektu, mimo vycházkové prostory ubytovacích objektů a přístup do něj tudíž nemůže být zcela volný, tj. bez doprovodu. Zvažujeme tedy jeho přesun přímo do ubytovacího objektu A, tím by se dětské centrum stalo přístupné a využitelné v mnohem větším rozsahu než doposud. Pokud to budou umožňovat stavebně technické podmínky, předpokládáme zahájení provozu od 1.8.2015. Do té doby dojde ke zvýšení „provozních hodin“ ve stávajícím dětském centru.

Nezávisle na této skutečnosti jsme při přípravě čerpání rozpočtu pro letošní rok posuzovali možnost zřízení dětského koutku (herny) v ubytovacím objektu A, který by byl pro děti zde ubytované přístupný nepřetržitě a který doplní stávající nabídku volnočasových aktivit.

Rozhodli jsme se k tomuto účelu využít jeden pokoj ubytovací buňky, v druhém pokoji by bylo zázemí s posezením, přebalovacím pultem apod. pro rodiče, z tohoto pokoje by byl přístup do kuchyňky s mikrovlnou troubou, varnou konvicí, opět s celodenním volným přístupem. Zahájení provozu předpokládáme od 1. září 2015.

I toto Vaše doporučení bude tedy plněno.

Část 2 – „Zacházení“

Kapitola „Informovanost cizinců“

Již nyní jsou klienti informováni o poskytovaných a nabízených službách, právech a povinnostech, o podmínkách pobytu v zařízení apod. několika způsoby a neděje se tak pouze v prvních okamžicích či dnech jejich pobytu v zařízení. Zaměstnanci Správa jsou s klienty v každodenním kontaktu a ti samozřejmě také hojně využívají pravidlo „nevím-li, zeptám se, dostanu odpověď“. Umývání podlahy šamponem na vlasy, ale spíše než o chybě v systému svědčí o účelovosti takového tvrzení. Úklidové prostředky jsou klientům k dispozici na vyžádání a bude tomu tak i nadále. Na údajném tvrzení o nevědomosti požádat o zapůjčení plastových hrnečků je zarážející, že každý klient dostane při příchodu do zařízení – mimo jiné – právě plastový hrníček.

Kapitola „Příprava na opuštění zařízení“

Systematičtější práce z pohledu života klientů po propuštění ze zařízení skutečně zjištěna být nemohla, pokud se domníváte, že by takový standard měl být zaveden do činnosti Správy uprchlických zařízení MV, považuji to za nepochopení či nerozlišování rolí a kompetence jednotlivých organizací působících v zařízení.

Kapitola „Aktivity pro volný čas“

Je zcela běžné, že klientům, kteří mají zájem o využití tělocvičny, pořizujeme na náklady státu sportovní obuv, děje se tak již několik let.

Kapitola „Práce s klientem“

Nezbývá mi než se výrazně ohradit proti tvrzení, že sociální pracovníce neznají (skryté) problémy spojené s životem v zařízení, které dokládáte tím, že klienti užívají šampon na vlasy jako prostředek k mytí podlahy. Považuji to za účelovou a populistickou zkratku, která znevažuje jejich náročnou práci.

K jednotlivým doporučení v části 2

2.1. Průběžně zjišťovat potřeby umístěných cizinců a informovat je o nabízených službách a prostředcích (např. čistících), jež jsou pro ně k dispozici.

Doporučení bylo již před návštěvou standardně plněno a bude samozřejmě plněno i nadále.

2.2. Umožnit cizincům umístěných mimo standardní izolační pokoj budovy E vycházky.

Doporučení bude plněno s účinností od 1.4.2015, všichni klienti na tzv. izolačních pokojích budou mít stejnou možnost vycházky. Navíc jim již jsou vydávány zámky, aby měli možnost uzamykat si své osobní věci ve skřínce nebo nočním stolku.

2.3. Systematicky připravovat cizince na opuštění zařízení, včetně prvků reintegrace v zemi původu

Doporučení neakceptuji z výše uvedeného důvodu.

2.4. Zajistit překlad plánu volnočasových aktivit do několika cizích jazyků, kterým umístěné cizinci nejčastěji porozumí.

Doporučení bude plněno, změna bude zavedena do praxe nejpozději od 1.5.2015, stane se tak formou piktogramů nebo překladu.

2.5. Doplnit nabídku literatury (slovníky, standardy cizinecké detence, literatura v arabštině, časopis ve vietnamštině).

Doporučení průběžně plníme, zaměříme se na něj v dalším období. Nicméně již nyní avizují, že klientům nebudou zcela volně a bez jakékoliv omezení k dispozici např. slovníky, jejich cena za kus je v řádu několika set korun.

Část 3 – Služby poskytované klientům

Kapitola „Nákupy“

Považuji za vhodné upřesnit, že limit 300,- Kč je na osobu, takže například čtyřčlenná rodina má týdenní limit na nákupy ve výši 1200,- Kč. Není pravda, že cizinci nemají možnost pořizovat v rámci nákupu jiné věci než ty, které jsou uvedeny ve vzorovém nabídkovém listu. Například podle mých informací byly pleny v minulosti v rámci nákupu pořizovány. Na druhou stranu sortiment v nabídkovém listu bude vždy z mnoha důvodů omezený.

K jednotlivým doporučení v části 3

3.1. Pravidelně revidovat vzorový nabídkový list pro nákupy v souladu s potřebami klientů

Nabídkový list bude aktualizován každé 3 měsíce, sortiment však bude vždy omezený, nelze očekávat, že uspokojíme individuální potřeby všech klientů. Doporučení bude plněno.

3.2. Vydávat cizincům základní hygienické prostředky v případě potřeby i mimo stanovené intervaly.

Základní hygienické prostředky budou i nadále vydávány ve stanovených intervalech, pro jiný postup nevidím důvod. Na druhou stranu bude s účinností od 1.5.2015 vydán nový vnitřní předpis k výdeji základních hygienických prostředků, v něm bude u některých položek zvýšeno množství či zkráceno období, na které jsou základní hygienické prostředky vydávány. Individuální posouzení, tak jako doposud, bude možné.

3.3. Při výdeji základních hygienických prostředků informovat cizince o povaze a účelu vydávaných prostředků, či umožnit jejich označení například fixem.

Řada položek ze seznamu základních hygienických prostředků je klientům vydávána v originálním balení, tam považuji značení za dostatečné. Nebude – li základní hygienický prostředek v originálním balení, protože je například rozvažován (např. prací prášek), bude náhradní balení popsáno v jazycích anglickém a českém. Další případné značení posoudím. Doporučení bude naplňováno.

3.4. Zajistit ženám možnost získat holící pomůcky.

S účinností od 1.5.2015 budou ženám vydávány – na vyžádání – holící pomůcky. Doporučení bude plněno.

3.5. Dbát na úklid společných prostor.

Na úklid společných prostor samozřejmě dbáme, společné prostory jsou pravidelně uklízeny. Pro nemalou část cizinců jsou však vlastní nižší hygienické standardy než je v ČR běžné, stejně tak je pro mnohé z nich vnímání pořádku na jiné (nižší) úrovni. Doporučení je plněno.

3.6. Individualizovat velikost oblečení, které je poskytováno.

Oblečení, které cizincům poskytujeme v rámci základního výstrojního balíčku, je k dispozici ve všech velikostech, cizincům je vydána velikost, kterou uvedou. Nelze samozřejmě vyloučit, že velikost neodhadnou nebo velikost neodpovídá například z důvodu střihu. Není nic jednodušší než požádat o výdej jiné velikosti, což se dle mých informací také zcela běžně děje. Doporučení je plněno.

3.7. Zasadit se o rozšíření sortimentu oblečení, který nabízí nevládní neziskové organizace.

Předpokládám, že pokud nevládní nezisková organizace oblečení vydává, ví také po čem je poptávka a co cizinci žádají. Navíc je šatník této organizace závislý na dárcích. Nepochybuji o tom, že mohou – li zohlednit potřeby cizinců, jistě to dělají.

3.8. Sdělit, na základě jakého právního titulu je cizincům zajištěným za účelem předání podle přímo použitelného právního předpisu (§ 129 zákona o pobytu cizinců) účtována úhrada nákladů spojených se zajištěním.

Správa uprchlických zařízení MV postupuje v souladu s ustanovením § 176c zákona o pobytu cizinců.

Doporučení ke zvýšení standardu zacházení

ad Zvýšit informovanost cizinců stran složení stravy)

Správa zpracuje popis a složení těch jídel, jejichž názvy mohou být či jsou pro cizince nesrozumitelné, přeloží je a vyvěsí na místech přístupných cizincům. Zavedení tohoto opatření do praxe předpokládám nejpozději od 1.5.2015.

ad Zajistit cizincům neomezený přístup k horké vodě)

ad Umístit konvice v místech, kde bude možno provádět jejich vyplachování)

Jak je zmíněno výše, v objektu určeném pro ubytování rodin s dětmi jsou plánovány změny, po jejichž provedení bude toto doporučení naplňováno. V dalších objektech zůstává stav beze změny, neomezený přístup k vroucí vodě, varné konvici není možný pouze v době nočního klidu, takový stav považuji za dostatečný.

Část 6 – Kontakt s vnějším světem

K jednotlivým doporučením v části 6

6.1 Přizpůsobit prostředí návštěvní místnosti tak, aby byl zajištěn důstojný průběh návštěv a soukromí (rozdělit stoly, vybudovat dětský koutek atd.)

Nehledě na systematickou návštěvu jsme opatření vztahující se k tomuto doporučení začali projednávat uvnitř Správy na počátku roku 2015. V termínu do 1.9.2015 (jsou nutné stavební úpravy) by měla být upravena stávající návštěvní místnost. Nejsem přesvědčen o tom, že „samo prostředí návštěvní místnosti“ může být pro děti stresující, to by pak mohla být pro děti stresující každá návštěva úřední místnosti, kde jsou přepážky. Je však pravdou, že po odstranění dělicího plexiskla, přestala být stávající instalace zčásti účelná. Paradoxní však je, že současný stav poskytuje větší soukromí než Vámi navrhované a též námi zvažované rozmístění stolů.

6.2 Změnit poskytovatele telekomunikačních služeb s cílem zlevnit ceny hovorů pro cizince umístěné v zařízení.

Tuto možnost budeme prověřovat, o výsledku Vás budu informovat.

6.3 Zajistit umístěným cizincům možnost přístupu na internet.

Doporučení bude nejdříve projednáno s ministerstvem vnitra, o výsledku Vás budu informovat.

Doporučení ke zvýšení standardu zacházení

ad Dát poskytovatelům právní pomoci k dispozici scanner (nebo alespoň kopírku)

Doporučení neakceptuji. Podle mých informací není výjimkou, že zaměstnanci Správy v odůvodněných případech vyhoví požadavku na okopírování dokumentů, takovou praxi a vstřícnost považuji za dostačující.

Část 7 – Materiální podmínky

K jednotlivým doporučením v části 7

7.1 Na vyžádání poskytnout umístěným cizincům závěsy, žaluzie či rolety, které by bránily průniku denního světla, a informovat cizince o této možnosti.

Vybavení pokojů žaluziemi, roletami, závěsy považuji za nadstandardní stav, zavedení opatření do praxe nepovažuji za aktuální. Doporučení neakceptuji.

7.2 Instalovat ve vycházkových prostorech přístřešky proti nepříznivému počasí.

I toto považuji za nadstandardní stav, zavedení do praxe rovněž nepovažuji za aktuální. Doporučení neakceptuji.

S pozdravem

Mgr. Miloslav Koudelný
ředitel

